

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет історичний
Кафедра етнології

Затверджено

На засіданні кафедри етнології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.)
Завідувач кафедри етнології
Проф. Сілецький Р.Б.

Силабус з навчальної дисципліни
«Традиції громадського побуту в українців»,
що викладається в межах ОПП

Середня освіта (Історія)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі
спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія)

Назва курсу	Традиції громадського побуту в українців
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра етнології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта / Педагогіка 014.03 Середня освіта (Історія)
Викладачі курсу	Гілевич Ігор Ярославович, кандидат історичних наук, доцент кафедри етнології
Контактна інформація викладачів	ihor.hilevych@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Щопонеділка, 15:00–16:30 год. (Університетська, 1, ауд. 322) або ж онлайн на платформі ZOOM за лінком https://zoom.us/j/96004566894?pwd=TEp4eEkzdlhUG9MYkMrYjJwa3FFQT02 Meeting ID: 960 0456 6894 Passcode: 3Xhhm5
Сторінка курсу	https://clio.lnu.edu.ua/course/ukrains-ka-tradytsiyna-hromada
Інформація про курс	Дисципліна “Традиції громадського побуту в українців” є вибірковою дисципліною зі спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) для освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)», яка викладається в III семестрі в обсязі трьох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов’язкові для кваліфікованого розуміння основних компонентів із корпусу знань та проблематики, пов’язаною з українською традиційною сільською громадою (її структурою та функціями, органами управління, формами громадської взаємодопомоги, громадським побутом, молодіжними громадами, звичаєвим правом тощо). Матеріали курсу покликані не лише ознайомити студента із основною, а й навчити самостійно розглядати етнологічні праці з відповідної проблематики як пам’ятки історіографії, готувати їхні історіографічні огляди, використовувати набуті знання та навички в освітніх практиках.
Мета та цілі курсу	Головна мета вибіркового навчального курсу “Традиції громадського побуту в українців” полягає у тому, щоб на основі використання найновіших здобутків української та світової етнологічної науки та інших галузей знань розглянути проблематику, пов’язану з українською традиційною сільською громадою (її структурою та функціями, звичаєвим правом, громадським побутом тощо). Основними завданнями вивчення дисципліни “Традиції громадського побуту в українців” є такі: <ul style="list-style-type: none"> ● розкрити особливості та наукові результати основних етапів дослідження різних явищ та проблем, що пов’язані з традиціями громадського побуту українців; ● ознайомити студентів із науковою спадщиною провідних українських етнологів XIX – початку XXI ст. на ниві дослідження громадського побуту; ● комплексно розглянути структуру та функції традиційної української сільської громади, звичаєве право, різні компоненти

	<p>громадського побуту;</p> <p>◎ студенти повинні навчитися критично опрацьовувати рекомендовані джерела та літературу, аналізувати фактологічний матеріал, виявити вміння робити його порівняння та аналіз, показати розуміння загальних тенденцій розвитку української сільської громади впродовж етнічної історії українців</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Балушок В. Обряди ініціацій українців та давніх слов'ян. Львів; Нью-Йорк: Видавництво М.П. Коць, 1998. 216 с. 2. Горинь Г. Громада і громадський побут // Українське народознавство: Навч. посіб. 3-тє вид., випр. / За ред. С. П. Павлюка. Київ: Знання, 2006. С. 231–258. 3. Горинь Г. Й. Громадський побут сільського населення Українських Карпат (XIX – 30-ті роки ХХ ст.). Київ: Наукова думка, 1993. 199 с. 4. Гримич М. Громада і громадський побут // Українська етнологія : навч. посіб. / за ред. В. Борисенко. Київ: Либідь, 2007. С. 228–236. 5. Гримич М. В. Звичаєве цивільне право українців ХІХ – початку ХХ століття. Київ: Арістей, 2006. 560 с. 6. Кувеньова О. Ф. Громадський побут українського селянства: історико-етнографічний нарис. Київ: Наукова думка, 1966. 137 с. 7. Макарчук С. Громада і громадський побут // Етнографія України: навч. посібник / за ред. С. А. Макарчука. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Львів: Світ, 2004. С. 328–344. 8. Макарчук С., Тарнавський Р. Громада і громадський побут // Етнографія українців : навч. посібник / за ред. С. А. Макарчука. Вид. 3-тє, перероб. і доп. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. С. 444–463. <p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Балушок В. Молодіжні громади та обряди ініціацій в традиційному селі // Народна культура українців: життєвий цикл людини: історико-етнологічне дослідження: у 5 т. / наук. ред. М. Гримич. Київ: Дуліби, 2010. Т. 2: Молодь. Молодість. Молодіжна субкультура. С. 56–96. 10. Береза Я. М. «Слухайте, люди!» (з давніх косарських звичаїв, записаних у селах Солуки Карачинів і Поланки Воронців, Городецького повіту) // Життя і знання. 1938. Ч. 7–8. С. 207–208. 11. Глушко М. С. Особенности сельской общины в Карпатах / М. С. Глушко // Украинские Карпаты. Культура. – К.: Наукова думка, 1989. – С. 114–117. 12. Гомик І. Лемківські «вечірки» (вечерниці) // Матеріали до етнології й антропології. Львів, 1929. Т. ХХІ–ХХІІ. Ч. 1. С. 303–308. 13. Горинь Г. Громада. Громадський побут // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат: у 4 т. / гол. ред. С. Павлюк. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. – Т. ІІ: Етнологія та мистецтвознавство. – С. 409–432. 14. Горинь Г. Роль громади у формування особи (історичний досвід українців) // Народознавчі зошити. 2008. № 3–4. С. 440–444. 15. Горинь Г. Й. Етичні норми та ідеали подільської сільської громади // Тези доповідей і повідомлень 1-ї Тернопільської обласної наукової історико-краєзнавчої конференції. Част. ІІІ. Секція V. Етнографія, фольклор. Тернопіль, 1990. С. 33–34. 16. Гошко Ю. Г. До історії сільської общини на Поліссі // Народна творчість та етнографія. 1966. № 3. С. 33–39.

17. Гошко Ю. Г. Звичаєве право населення Українських Карпат та Прикарпаття XIV–XIX ст. Львів: Інститут народознавства НАН України, 1999. 336 с.
18. Гошко Ю. Г., Тиводар М. П. Громадський побут // Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження. Київ: Наукова думка, 1987. С. 224–230.
19. Гошко Ю., Мушинка М., Турчак О. Громадський побут // Лемківщина: історико-етнографічне дослідження : у 2 т. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2002. Т. II : Духовна культура. С. 25–43.
20. Дикарев М. Збірки сільської молодіжи на Україні // Материяли до українсько-руської етнології. Львів, 1918. Т. XVIII. С. 170–275.
21. Дяківнич Р. «Музика» як традиційна форма дозвілля молоді Опілля першої половини ХХ століття // Народна творчість та етнологія. 2017. № 2. С. 44–53.
22. Дяківнич Р. Залучення молоді Опілля до громадського життя: її участь у господарських роботах наприкінці ХІХ – у першій половині ХХ ст. // Народознавчі зошити. 2018. № 3. С. 676–682.
23. Дяківнич Р. Організація та структура молодіжних громад Опілля (кінець ХІХ — перша половина ХХ ст.) // Народознавчі зошити. 2016. № 4. С. 777–784.
24. Інкін В. Ф. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у ХVІ–ХVІІІ століттях: історичні нариси / упор. та наук. ред. Миколи Крикуна. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, Інститут історичних досліджень, 2004. I–XX + 1–420 + ХХІ–СІ с. (Серія: Монографії. № 2).
25. Кісь О. Українська сільська молодь у дзеркалі гендерних відмінностей // Незалежний культурологічний часопис «І». 2002. № 24. С. 184–190.
26. Кожолянюк Г. К. Народознавство Буковини. Громадський і сімейний побут: навч. посібник. Чернівці: Рута, 1998. 111 с. ; іл.
27. Крикун Ю. Звичаєве право українців у наукових дослідженнях 1920-х – початку 1930-х років. Київ: Дуліби, 2016. 200 с.
28. Кутельмах К. М. Громада і громадський побут // Бойківщина: Історико-етнографічне дослідження / за ред. Ю.Г. Гошко. Київ: Наукова думка, 1983. С. 193–207.
29. Мазуркевич О. П. Сільські молодіжні громади як школа етикетного виховання // Культура України. 2013. Вип. 43. С. 110–118.
30. Макарчук С. Звичаєве право // Етногенез та етнічна історія населення Українських Карпат : у 4 т. / гол. ред. С. Павлюк. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2006. Т. II : Етнологія та мистецтвознавство. С. 385–408.
31. Макарчук С. Тематичний спектр досліджень комісії ВУАН зі звичаєвого права (1922–1928) // Україна: культурна спадщина. національна свідомість, державність / Інститут народознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2006–2007. Вип. 15: Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. Львів, 2006–2007. С. 761–768.
32. Нолл В. Трансформація громадянського суспільства. Усна історія української селянської культури 1920–30 років. Київ: Центр досліджень усної історії та культури “Родовід”, 1999. 560 с.
33. Пономарьов А.П. Дошлюбне спілкування молоді // Поділля: Історико-етнографічне дослідження. Київ: Доля, 1994. С. 160–175.
34. Симоненко І. Ф. До історії сімейної общини на Закарпатті //

Матеріали з етнографії та художнього промислу. Київ: Видавництво Академії Наук Української РСР, 1954. Вип. 1. С. 5–15.

35. Сироткін В. Традиції колективної трудової взаємодопомоги // Українці: історико-етнографічна монографія: у 2 кн. Опішне: Українське народознавство, 1999. Кн. 1: Матеріальна культура. С. 371–376.

36. Сумцов Н. Ф. Досветки и посиделки. Киев: Типография А. Давиденко, 1886. 24 с.

37. Тарас Я. Суспільно-громадські допомоги на Покутті: толоки, клаки, помочі, супряги // Народознавчі зошити. 2018. № 1. С. 189–199.

38. Тарнавський Р. Обжинковий вінок у системі обряду “Віхи” (До проблеми з’ясування первісної семантики обжинкового вінка) // Міфологія і фольклор. 2011. № 2. С. 69–78.

39. Тарнавський Р. Семантика терміна “толока” в заняттях і звичаєвості українців // Вісник Львівського університету. Серія історична. Львів, 2011. Вип. 46. С. 346–371.

40. Тарнавський Р. Толока під час будівництва в громадському побуті українських селян (друга половина XIX – перша половина XX ст.) // Народознавчі зошити. 2012. № 6. С. 995–1009.

41. Тарнавський Р. Толока та супряга в громадському побуті селян Південно-Західного історико-етнографічного регіону України: культурно-генетична проблема: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 20 с.

42. Тарнавський Р. Толока як відробіткова рента у господарствах великих землевласників // Вісник Львівського університету. Серія історична. Львів, 2012. Вип. 47. С. 30–43.

43. Тарнавський Р. “Віха” як елемент толочної обрядовості // Народознавчі зошити. 2008. № 5–6. С. 525–530.

44. Тарнавський Р. Звичаї громадського побуту // Культурно-побутові традиції українців Волині: історико-етнологічні нариси: монографія / за ред. проф. Р. Б. Сілецького. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. С. 455–480.

45. Тарнавський Р. Звичаї трудової сусідської взаємодопомоги в громадсько-виробничому побуті українців: історіографія питання // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Львів, 2012–2013. Вип. 13–14. С. 84–96.

46. Тарнавський Р. Звичай толоки в контексті народного господарського календаря українських селян (За матеріалами з теренів Південно-Західного історико-етнографічного регіону України) // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Львів, 2010. Вип. 11. С. 129–140.

47. Чубинский П. П. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским Русским Географическим Обществом. Юго-Западный отдел: материалы и исследования. Санкт-Петербург: Типография К. В. Трубникова, 1872. Т. VI: Народные юридические обычаи по решениям волостных судов. XVI + 408 с.

Інтернет-джерела

<https://ethnography.org.ua/> (Етнографія — сайт про народну творчість і етнографію України / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України);

<https://nte.etnolog.org.ua/> сайт журналу – “Народна творчість та етнологія”

	<p>https://nz.lviv.ua/ – сайт журналу “Народознавчі зошити”;</p> <p>Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Окрім рекомендованих, студенти можуть використовувати також й інші літературні джерела, у яких висвітлені певні навчальні питання.</p>
Обсяг курсу	<p>Загальний обсяг курсу 90 год.</p> <p>Денна форма: 32 години аудиторних занять (32 години лекцій) та 58 годин самостійної роботи.</p> <p>Заочна форма: 12 години аудиторних занять (12 години лекцій) та 78 годин самостійної роботи.</p>
Очікувані результати навчання	<p>У процесі вивчення студентами курсу, опанування його теоретичними, методологічними, методичними і практичними засадами досягаються такі програмні результати навчання:</p> <p>знання та розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◎ головні аспекти організації та функціонування української традиційної (сусідської) сільської громади як соціальної структури; ◎ правові норми (в тому числі, звичаєві), за якими існували громади в українських селах; ◎ головні звичаї громадського побуту, зокрема, традиційної трудової взаємодопомоги; <p>вміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◎ критично опрацьовувати історіографічну літературу ; ◎ пояснити роль необхідності розуміння традиції громадського життя на українських землях для розбудови громадянського суспільства у сучасній Україні. <p>комунікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◎ діяти й взаємодіяти в інформаційному просторі як активний учасник освітнього середовища, збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері вищої освіти; ◎ застосовувати інформаційно-комунікаційні технології на різних етапах наукових досліджень та педагогічної діяльності; ◎ конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, з носіями знань, розвивати досвід наукової комунікації в усній і письмовій формі; ◎ розвивати досвід публічних презентацій проєктів, цілей та результатів наукових пошуків і популяризації педагогічних знань; <p>автономія та відповідальність:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◎ виявляти, ставити та вирішувати проблеми, ранжувати цінності, цілі і завдання наукової діяльності на основі етичних стандартів професії та законодавства України про освіту; ◎ аналізувати й оцінювати знання, нові ідеї і цілі соціально відповідально і свідомо на основі принципів людиноцентризму та прав людини; ◎ нести особисту відповідальність за організацію та проведення наукового дослідження, достовірність, надійність і об’єктивність отриманих результатів.
Ключові слова	Етнологія, етнографія, українці, громада, громадський побут, трудова взаємодопомога, молодіжні громади, звичаєве право, традиційна та сучасна культура.
Формат курсу	Очний / заочний
Час і місце проведення	Раз на тиждень лекції (або онлайн-лекції на платформі Zoom) та семінарські заняття. Засвоєння навчального матеріалу вимагає самостійної

навчальної дисципліни	роботи студента.																		
Теми	ДОДАТОК (схема курсу)																		
Підсумковий контроль, форма	Залік у кінці семестру, який виставляється за підсумками роботи в семестрі																		
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з історії України, етнології України, соціології, основних тенденцій розвитку українського національного руху з кінця XVIII – XX ст., достатніх для сприйняття категоріального апарату етнології, розуміння історіографічних пам'яток XIII–XX ст.																		
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція-бесіда, на яких студенти матимуть змогу в формі проєкта-презентації представити власні самостійні міні-дослідження та дискутувати на окреслені тематикою курсу проблеми. Зокрема, - Усні (лекція-бесіда, доповідь-презентація, рецензія, опонування, дискусія); - Наочні (медіа-презентації, статистичні графіки, фотографії, картини та інші візуальні зображення); - Практичні (підготовка студентами проєктів-презентацій, виконання індивідуальних завдань). - Методи контролю і самоконтролю																		
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни: мультимедійний проєктор, ноутбуки																		
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Система оцінювання передбачає комплексне оцінювання роботи студентів на лекціях та їх індивідуальної роботи.</p> <p>Оцінювання проводиться протягом семестру за наступними видами робіт:</p> <ul style="list-style-type: none"> рецензія на одну із запропонованих лектором статей (обсягом до 5 сторінок) (перелік статей з активними лінками на платформі MOODLE, там і здавати готові роботи) – 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>30</u>; <p style="text-align: center;">Критерії оцінювання рецензії</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції</td> <td style="text-align: center;">26-30</td> </tr> <tr> <td>обґрунтоване розкриття проблеми</td> <td style="text-align: center;">18-25</td> </tr> <tr> <td>тема розкрита неповно</td> <td style="text-align: center;">9-17</td> </tr> <tr> <td>праця суто компілятивного рівня/ розкриті лише окремі аспекти</td> <td style="text-align: center;">1-8</td> </tr> <tr> <td>робота не зарахована</td> <td style="text-align: center;">0</td> </tr> </table> <ul style="list-style-type: none"> усний колоквиум (середина листопада) – 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>20</u> <p style="text-align: center;">Критерії оцінювання колоквиуму</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції</td> <td style="text-align: center;">17-20</td> </tr> <tr> <td>обґрунтоване розкриття проблеми</td> <td style="text-align: center;">12-16</td> </tr> <tr> <td>тема розкрита неповно</td> <td style="text-align: center;">6-11</td> </tr> <tr> <td>праця суто компілятивного</td> <td style="text-align: center;">1-5</td> </tr> </table>	глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	26-30	обґрунтоване розкриття проблеми	18-25	тема розкрита неповно	9-17	праця суто компілятивного рівня/ розкриті лише окремі аспекти	1-8	робота не зарахована	0	глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	17-20	обґрунтоване розкриття проблеми	12-16	тема розкрита неповно	6-11	праця суто компілятивного	1-5
глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	26-30																		
обґрунтоване розкриття проблеми	18-25																		
тема розкрита неповно	9-17																		
праця суто компілятивного рівня/ розкриті лише окремі аспекти	1-8																		
робота не зарахована	0																		
глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	17-20																		
обґрунтоване розкриття проблеми	12-16																		
тема розкрита неповно	6-11																		
праця суто компілятивного	1-5																		

	рівня/ розкриті лише окремі аспекти	
	робота не зарахована	0
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Підсумкове тестування – 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів <u>50</u>. <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають рецензію на запропоновані лектором статті за тематикою курсу. Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших дослідників становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності у творчій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідання занять є важливою складовою навчання. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем (насамперед на платформу MOODLE) виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідження української сільської громади та громадського побуту Павлом Чубинським 2. Посада сільського голови (“війта”, “солтиса”, “старости”, “бирува”): назви, повноваження, специфіка вибору 3. Специфіка парубочих і дівочих громад. 4. Організація молодіжного дозвілля. “Вулиця”. Вечорниці та досвітки. 5. Дошлюбне спілкування молоді та пов'язані з ним звичаєві норми. 6. Роль храмових свят у громадському побуті. 7. Вплив політичних подій ХХ ст. (Столипінської аграрної реформи, колективізації сільського господарства тощо) на організацію української сільської громади. 8. Дорожня повинність “шарварок”. 9. Нічна варта. 10. Специфіка толоки під час будівництва з використанням глини. 11. Обжинки у традиційній культурі українців. 12. Звичай супряги. 13. Специфіка виникнення та побутування звичаю “скіпщина”. 14. Організація громадських позикових кас і комор. 15. Роль громади у родильних, весільних і поховальних звичаях та обрядах. 16. Правові норми “Руської правди”. 17. Вплив норм німецького, польського та волоського на звичаєве право українців. 18. Функціонування копних судів: специфіка їхнього скликання та 	

	владних повноважень. 19. Спадкування за звичаєвим правом. 20. Судові процеси над людьми, звинуваченим у відьомстві.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

ДОДАТОК
Схема курсу “Традиції громадського побуту в українців”

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези Теоретичні основи науково-педагогічних досліджень	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна , дискусія, групова робота)	Матеріали	Література. *** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконан ня
1–2	<p>Тема 1. Історіографія теми “Українська сільська громада” Дослідження української сільської громади та громадського побуту Павлом Чубинським. Історико-етнографічний нарис Олександри Кувеньової “Громадський побут українського селянства” (Київ, 1966). Дослідження української сільської громади в Карпатах і на Прикарпатті (за працями Василя Інкіна та Ганни Горинь). Праця Юрія Гошка “Звичаєве право населення Українських Карпат та Прикарпаття XIV–XIX ст.” (Львів, 1999). Українська сільська громада в працях Степана Макарчука та Марини Гримич.</p>	Лекція 4 год. / 2 год	мультимедій на презентація	1–8, 13, 17, 24, 27, 30– 32, 44, 45, 47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	2 тижні
3	<p>Тема 2. Структура української сусідської громади Посада сільського голови (“війта”, “солтиса”, “старости”, “бирува”). Громадські урядники (“десятники”, “соцькі” та ін.). Організація громадських зборів. Участь представників сімей у громадських зборах. Час скликання “сходів”.</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–4, 6–8, 11, 13, 16, 18, 19, 26, 28, 34, 44, 47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень

4	<p>Тема 3. Традиційні молодіжні громади як гендерно-вікові соціальні структури Специфіка парубочих і дівочих громад. Організація молодіжного дозвілля. “Вулиця”. Вечорниці та досвітки. Дошлюбне спілкування молоді та пов’язані з ним звичасві норми.</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	1–4, 6–11, 13–15, 18– 23, 25–26, 28, 29, 33, 36, 44, 47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень
5	<p>Тема 4. Роль Церкви у громадському житті українських селян Особа священика в українській сільській громаді. Церковні комітети як специфічні громадські підструктури. Роль храмових свят у зміцненні громадських зв’язків.</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–4, 6–8, 13, 44	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень
6	<p>Тема 5. Відносини українських сусідських громад з державною владою Відносини громадських урядників з офіційною державною владою. Вплив політичних подій ХХ ст. (Столипінської аграрної реформи, колективізації сільського господарства тощо) на організацію української сільської громади. Дорожня повинність “шарварок”. Нічна варта.</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–4, 6–8, 11, 13, 18–19, 26, 28, 44	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (2 год. / 4 год.)	Тиждень
7	<p>Тема 6. Громадські звичаї в організації традиційного землеробства та тваринництва Толоко-царинна система землеробства. Черезсмужжя. Традиційне полонинське господарство гуцулів. Спосіб випасання худоби на “ряд” (“черга”, “колейка”, “очередь”).</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–4, 6–8, 11, 13, 18–19, 26, 28, 44	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень

8	<p>Тема 7. Традиції трудової взаємодопомоги Організація толок. Специфіка толоки під час будівництва з використанням глини. Обжинки. Обряд “віхи” в контексті звичаїв трудової взаємодопомоги. Звичай супряги.</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–4, 6–8, 10, 11, 13, 14, 18, 19, 35, 37–47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень
9	<p>Тема 8. Звичаї громадського побуту, пов’язані з наймом Специфіка виникнення та побутування звичаю “скіпщина”. Умови виникнення та історичний розвиток звичаїв “зажин”, “замолот”, “закопи”. Трудові артілі.</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–4, 6–8, 18, 19, 44	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень
10	<p>Тема 9. Соціальний захист населення з боку громади Організація допомоги погорільцям, потерпілим від повені та іншим категоріям постраждалих від надзвичайних ситуацій. Благодійні толоки. Звичай “вдовин плуг” (“вдовин день”). Соціальний захист сиріт. Організація громадських позикових кас і комор.</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–4, 6–8, 18, 19, 44	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень
11	<p>Тема 10. Громадські звичаї у структурі родинної та календарної обрядовості Роль громади у родильних, весільних і поховальних звичаях та обрядах. Громадські звичаї під час свят зимового, весняного та літньо-осіннього календарних циклів.</p>	Лекція 2 год. / –	мультимедій на презентація	2–4, 6–8, 12, 13, 38, 44	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 6 год.)	Тиждень
12	<p>Тема 11. Історичні джерела звичаєвого права українців Правові норми “Руської правди”. Вплив норм німецького, польського та</p>	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–5, 6–8, 17, 30, 47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами	Тиждень

	волоського на звичаєве право українців. Співіснування звичаєвого права та державного законодавства.				самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	
13	Тема 12. Організація громадського судочинства Функціонування копних судів: специфіка їхнього скликання та владних повноважень. “Ведення сліду”. Запобіжні заходи щодо підозрюваного у злочині.	Лекція 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–5, 6–8, 17, 30, 47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень
14	Тема 13. Цивільне звичаєве право українців Спадкування за звичаєвим правом. Укладання угод купівлі-продажу. Покарання за аморальну поведінку.	Семінар 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–5, 6–8, 17, 30, 47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень
15	Тема 14. Кримінальне звичаєве право Покарання за нанесення тілесних ушкоджень та вбивство. Відповідальність за крадіжки та псування майна.	Лекція 2 год. / 1 год.	мультимедій на презентація	2–5, 6–8, 17, 30, 47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 5 год.)	Тиждень
16	Тема 15. Специфіка звичаєво-правових норм щодо справ, пов’язаних з демонологією. Покарання за чародійство. Судові процеси над людьми, звинуваченим у відьомстві. Спалення та потоплення відьом.	Семінар 2 год. / –	мультимедій на презентація	2–5, 6–8, 17, 30, 47	Самостійна робота: опрацювання рекомендованої літератури та матеріалів за темами самостійної підготовки (4 год. / 6 год.)	Тиждень